

**Ἐπομένη τοῖς Τρισίν Ἱεράρχαις
ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας**

ΟΜΙΛΙΑ

**τοῦ Μητροπολίτου Μιλήτου Ἀποστόλου
Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καί Σταυροπηγιακῆς Μονῆς
Ἁγίας Ἀναστασίας Φαρμακολυτρίας
σέ Πανηγυρική Ἐκδήλωση τῆς Ἐνώσεως
Ὅμογενῶν Κωνσταντινουπόλεως Βορείου Ἑλλάδος
Θεσσαλονίκη, 29 Ἰανουαρίου 2017**

Σεβασμιώτατε καί θεοπρόβλητε ποιμενάρχα τῆς Θεοσώστου Μητροπόλεως Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Ἰουστῖνε,

Σεβαστοί πατέρες,

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε τῆς Ἐνώσεως Ὅμογενῶν Κωνσταντινουπόλεως κ. Δήμητρα Λουρμάξερ,

Ἐπίλεκτα μέλη τῆς Ἐνώσεως,

Φίλτατοι παρόντες καί ἀγαπητοί μου φίλοι,

Τό νά ὀμιλεῖ κάποιος γιά τούς Ἁγίους Τρεῖς Ἱεράρχες εἶναι ἓνα ἔργο δύσκολο, γιατί οἱ τρεῖς μεγάλοι αὐτοί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, παρότι μᾶς ἄφησαν μιά τεράστια συγγραφική καί πνευματική παρακαταθήκη, ἦταν ἄνθρωποι τῶν πράξεων. Ἀλλά καί τά συγγράμματά τους δέν συνιστοῦν θεωρητικά φιλοσοφικά κείμενα ἀλλά μιά διδασκαλία μέ πρακτικές καί ἐμπειρικές παραμέτρους. Γι' αὐτό ἡ μνήμη τους ἀποτελεῖ κάθε χρόνο γιά μᾶς εὐκαιρία πνευματικῆς ἀνατάσεως ἀλλά καί θεολογικο-εκκλησιαστικῆς αὐτοκριτικῆς, τήν ὁποία ἐπιχειροῦμε μέσα ἀπό τήν πλούσια συγγραφική παρακαταθήκη τους ἀλλά κυρίως μέσα ἀπό τό ἦθος τους, πού εἶναι πολυτιμότερο τῶν συγγραμμάτων τους. Ἐάν μείνουμε μόνο στά συγγράμματά τους, τά ὁποῖα εἶναι ὄντως ἐξαισία καί μοναδικά, τότε σημαίνει πώς ἀντιλαμβανόμαστε μόνο τήν «ἀκαδημαϊκή» πλευρά τῶν Πατέρων. Ἀλλά οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες, παρότι εἶναι διδάσκαλοι καί μεγάλοι θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας μας, δέν ὑπῆρξαν ποτέ ἀκαδημαϊκοί καθηγητές, διανοούμενοι ἢ στοχαστές.

Όταν, επομένως, μελετούμε τά κείμενά τους, ἀπλῶς γιά νά ἐνισχυθοῦμε γνωσιολογικά, τότε χάνουμε τό ἦθος καί τό πνεῦμα τῶν κειμένων, δηλαδή χάνουμε τήν οὐσία τῆς θεολογίας καί τῆς ἐμπειρίας τῶν Ἁγίων Πατέρων. Διαβάζοντας τά συγγράμματά τους πρέπει νά ἀναζητοῦμε τά νοήματα πού κρύβονται στίς λέξεις, τίς ὁποῖες σάν νά διαπερνᾷ μιά νοητή ἀκτίνα φωτός. Τά κείμενα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἔχουν μιά ἅγια δύναμη, ἡ ὁποία δίνει στήν καρδιά μιά γλυκύτατη γεύση, μέ νόημα πού ἐκπλήσσει εὐχάριστα τήν ψυχή μας¹. Ἡ μεγάλη πρόκληση, λοιπόν, γιά ὅλους μας σήμερα, μέ ἀφορμή τή μνήμη τους, εἶναι νά ἀνακαλύψουμε τίς ἀκτῖνες φωτός πού διαπερνοῦν τίς λέξεις καί τά γράμματα καί καταφτάνουν στή ζωή μας καί στήν καθημερινότητά μας ὡς ἐμπειρία ζωῆς καί ὡς ἦθος ἀληθείας. Διαφορετικά ὑπάρχει ὁ κίνδυνος τούτη ἡ ἐορτή νά λάβει τή μορφή μιᾶς ἀκόμη ἀπλῆς ἐπετειακῆς συνάξεως, στήν ὁποία θά ἐκδαπανήσουμε τήν ὥρα μας, ἀλλά θά ἐπιστρέψουμε στά σπίτια μας διψασμένοι καί δίχως πνευματικό προβληματισμό. Γιά τό λόγο αὐτό αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστήσω τήν κυρία Πρόεδρο τῆς Ἐνώσεως γιά τήν τιμητική πρόσκληση πού μοῦ ἀπηύθυνε νά ὁμιλήσω σήμερα, ἀλλά περισσότερο νά συμπροβληματιστῶ μαζί σας, ἀναλύοντας ἕνα θέμα πού πιστεύω ὅτι ἐνώνει τήν ἱστορία μέ τή σύγχρονη πραγματικότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἐνώνει τό παρελθόν μέ τό παρόν: «Επομένη τοῖς Τρισίν Ἱεράρχαις ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Εἶναι γεγονός ὅτι οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ὑπῆρξαν πνευματικές φυσιογνωμίες, ξεχωριστές μέσα στήν ἀνθρώπινη ἱστορία, μέ πολλά χαρίσματα συγκεντρωμένα στό πρόσωπό τους.

Ὁ Μέγας Βασίλειος γεννήθηκε τό 330 στήν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας. Ὑπῆρξε διαπρύσιος κήρυκας καί μέγας Θεολόγος μέ λόγο καθαρό καί ἀληθινό. Ἐρμήνευσε μέ τρόπο θεόπνευστο τήν ἀγιογραφική ἀφήγηση γιά τή δημιουργία τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου στό ἔργο του «Ἐξαήμερος», ἐνῶ ὀργάνωσε καί κωδικοποίησε κανόνες γιά τή μοναχική πολιτεία². Περισσότερο ὅμως ἦταν ἔμπρακτος κήρυκας φιλανθρωπίας, ἀφοῦ στό περίφημο ἔργο του τή «Βασιλειάδα» κατάφερε νά δημιουργήσει

¹ «Καί ψυχή ἔχουσα μέρος Πνεύματος, ὅταν ἀκούση ρήματος τοῦ ἔχοντος ἐγκεκρυμμένην ἐν ἑαυτῷ δύναμιν πνευματικῆν, διαπύρως ἔλκει τήν ὑπόθεσιν αὐτοῦ». Βλ.: Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Λόγος Α' «Περί Ἀποταγῆς καί Μοναχικῆς Ζωῆς», παρ. 15, Φιλοκαλία τῶν Νηπτικῶν καί Ἀσκητικῶν, Πατερικά Ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Τόμος 8^α, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 104.

² Παύλου Μενεβίσογλου, Μητροπολίτου Σουηδίας καί πάσης Σκανδιναβίας (νῦν πρ. Ἀμασειάς), «Ἱστορική εἰσαγωγή εἰς τοὺς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», Στοκχόλμη, 1990, σελ. 542-561.

μιά σειρά εὐαγῶν καθιδρυμάτων καί εὐκτήριων οἴκων γιά τή θεραπεία τοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Γιά πρώτη φορά στήν ἀνθρώπινη ἱστορία κατασκευάστηκε νοσοκομεῖο μέ τή μορφή πού ὑπάρχει ἀκόμη καί σήμερα. Εἶχε τεράστια μόρφωση, ὅπως βεβαίως καί οἱ δύο ἄλλοι Ἱεράρχες, μέ σπουδές στή ρητορική, τή φιλοσοφία, τή φυσική, τά μαθηματικά, τήν ἀστρονομία, τή γεωλογία, τή μετεωρολογία καί τήν ἰατρική, ἐνῶ ἀγωνίσθηκε θερμά γιά τά Ὁρθόδοξα δόγματα, κυρίως ἐναντίον τῆς αἵρεσης τοῦ ἀρειανισμοῦ. Μετεῖχε στήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο τῆς Νικαίας³. Ἐκοιμήθη σέ ἡλικία 49 ἐτῶν ἀπό τίς κακουχίες καί τίς ἀσθένειες πού εἶχαν πλήξει τό σῶμα του, λόγω τῶν ἀσκητικῶν του ἀγῶνων.

Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἶναι γνωστός καί ὡς Ναζιανζηνός, γιατί γεννήθηκε στό χωριό Ἀριανζός, πλησίον τῆς Ναζιανζοῦ τῆς Καππαδοκίας⁴, ἀλλά καί διότι βοήθησε τή διοίκηση τῆς Ἐπισκοπῆς Ναζιανζοῦ τήν ὁποία ποίμαινε ὁ πατέρας του, ὡς Ἐπίσκοπος καί ποιμενάρχης της. Σπούδασε στήν Ἀθήνα. Ἐκεῖ γνώρισε τόν Μέγα Βασίλειο, μέ τόν ὁποῖο ἀνέπτυξε φιλία ζωῆς. Ἐξελέγη ἀπό τόν Βασίλειο ἐπίσκοπος Σασίμων, ἀλλά μέ δυσκολία ἀπεδέχθη τήν ἐκλογή του⁵. Ἀργότερα, μετά ἀπό πρόταση τοῦ Βασιλείου, πού ἤδη εὕρισκόταν στήν ἐπιθανάτιο κλίνη, καί τοῦ Μελετίου Ἀντιοχείας, φτάνει στήν Κωνσταντινούπολη ὅπου ἐκλέγεται Ἀρχιεπίσκοπος, τό Νοέμβριο τοῦ 378. Ὅταν ἔφτασε στήν πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντίου, ἔσπευσαν οἱ Ὁρθόδοξοι νά δοῦν ποιός εἶναι ὁ νέος ποιμενάρχης μέ τήν τεράστια θεολογική μόρφωση, μαζεύτηκαν καί οἱ Ἀρειανοί καί, ὅταν ἀντίκρυσαν τόν Γρηγόριο, οἱ μέν Ἀρειανοί μειδιῶντες ἄρχισαν νά τόν λιθοβολοῦν, οἱ δέ Ὁρθόδοξοι ἀπογοητεύθηκαν. Αὐτός εἶναι ὁ πῖο ὀνομαστός θεολόγος τῆς ἐποχῆς; διερωτήθηκαν ὅλοι. Ἐνας μικρόσωμος, ἀσκητικός καί καθόλου εὐπαρουσίαστος ἄνθρωπος ἦταν ἡ ἐλπίδα, γιά νά ἀναστηθεῖ ἡ Ὁρθόδοξη ἀλήθεια στήν Κωνσταντινούπολη; Κάποιοι εὐσεβεῖς φυγάδευσαν τόν Γρηγόριο μέσα ἀπό τά στενά δρομάκια τῆς Πόλης, προκειμένου νά προστατευθεῖ ἀπό τό λιθοβολισμό τῶν Ἀρειανῶν, καί τόν ὀδήγησαν στό σπίτι τοῦ πιστοῦ χριστιανοῦ Εὐλαβίου. Μαζεύτηκαν, λοιπόν, ἐκεῖ οἱ πρῶτοι πιστοί καί ὅταν ὁ Γρηγόριος ἀνοιξε τό στόμα του καί ἄρχισε νά μιλάει, τότε ὅλα ἄλλαξαν. Οἱ Ὁρθόδοξοι ἐνθουσιάστηκαν. Ἄρχισαν νά κτυποῦν τίς καμπάνες μέ χαρά καί νά φωνάζουν «ἔχουμε ποιμένα, ἔχουμε Ἀρχιεπίσκοπο». Ἀλλά καί οἱ Ἀρειανοί, ὅταν

³ Διαδικτυακή διεύθυνση Wikipedia. https://el.wikipedia.org/wiki/Βασίλειος_Καισαρείας.

⁴ Ruether, Rosemary Radford, "Gregory of Nazianzus: Rhetor and Philosopher", Oxford University Press, 1969, σελ. 18.

⁵ McGuckin John, «Saint Gregory of Nazianzus: An Intellectual Biography», Crestwood, N.Y. 2001, σελ. 190-195.

λίγο αργότερα άκουσαν τά κηρύγματά του, κατάλαβαν ότι δύσκολα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τόν Γρηγόριο. Βέβαια, όταν αργότερα δημιουργήθηκε ζήτημα στή Σύνοδο τής Κωνσταντινουπόλεως καί ξέσπασε έσωτερικός διχασμός στήν Έκκλησία, ό Γρηγόριος άποσύρθηκε από τό θρόνο του, προκειμένου να επικρατήσει ή ειρήνη στήν Έκκλησία. Έπέστρεψε στήν πατρίδα του σίτι καί τό 390 έκοιμήθη ειρηνικά.

Ό Ιωάννης ό Χρυσόστομος γεννήθηκε στήν Αντιόχεια. Σπούδασε κοντά σέ μεγάλους καί περιβόητους διδασκάλους, όπως ήταν ό Λιβάνιος, ό Καρτέριος καί ό Διόδωρος Ταρσοῦ. Τό Φεβρουάριο τοῦ 398 χειροτονείται Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Έπιτελεῖ τεράστιο κοινωνικό καί φιλανθρωπικό έργο, ιδρύοντας μιá σειρά ευαγῶν καθιδρυμάτων, μέ σκοπό τήν ανακούφιση τῶν φτωχῶν, ὀρφανῶν, ξένων καί ασθενῶν. Άν σήμερα κάποιοι καυχῶνται για τίς μερίδες φαγητοῦ πού δίνουν στούς έμπερίστατους άδελφούς μας σέ καθημερινή βάση, ἄς μάθουν ότι ό ιερός Χρυσόστομος, μέ τά δεδομένα τής έποχῆς του, ὀργάνωσε συσσίτιο από τό ὅποιο σίτιζε 7.000 άπόρους καθημερινῶς⁶. Τά φιλάνθρωπα αισθήματά του μάλιστα ήταν άφορμή να ἔρθει σέ ρήξη μέ τήν αυτοκράτειρα Ευδοξία, όταν αυτή οικειοποιήθηκε τό χωράφι μιᾶς χήρας⁷. Έτσι ξεκίνησαν οί διωγμοί εναντίον του, σέ σημείο μάλιστα πού ἐπιχείρησαν δύο φορές να τόν δολοφονήσουν⁸. Τελικῶς εκδίδεται διάταγμα καί ἐξορίζεται στά Κόμανα τοῦ Πόντου, ὅπου στίς 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 407 αναχωρεῖ από τόν παρόντα κόσμο κουρασμένος καί ἄρρωστος από τίς πολλές κακουχίες τής τρίμηνης ὀδοιπορίας του πρὸς τόν τόπο τής ἐξορίας του.

Η σημερινή μεγάλη ἐκκλησιαστική, πατερική καί θεολογική ἑορτή τής κοινῆς μνήμης τῶν Αγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν ἄγει τήν ἀπαρχή της στά μέσα τοῦ 11^{ου} μ.Χ. αἰῶνα, τότε πού ό Μητροπολίτης Ευχαΐτων Ιωάννης Μαυρόπουλος, ἐπί βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου (1042-1055), καθιέρωσε τόν κοινό ἑορτασμό «τῶν τριῶν μεγίστων φωστήρων τής τρισηλίου Θεότητος»⁹. Αίτια αὐτῆς τής καθιερώσεως ὑπῆρξε ή

⁶ Διαδικτυακή διεύθυνση wikipedia. https://el.wikipedia.org/wiki/Ιωάννης_ο_Χρυσόστομος

⁷ Ό Χρυσόστομος παρακάλεσε επίμονα τήν αυτοκράτειρα να ἐπιστρέψει τό κτήμα ή ἔστω να δώσει κάποια ἀποζημίωση, καθώς ἀποτελοῦσε τό μοναδικό ἔσοδο τής χήρας. Η ἴδια ὅμως ἀρνήθηκε καί ἄρχισε τόν πόλεμο εναντίον τοῦ Χρυσοστόμου (Marc le diacre, Vie de Porphyre, eveque de Gazza. AB97[1979] 131-147).

⁸ Παλλαδίου Έλενοπόλεως, «Διάλογος Ἱστορικός Παλλαδίου Ἐπισκόπου Έλενουπόλεως γενόμενος πρὸς Θεόδωρον, Διάκονον Ρώμης Περὶ βίου καί πολιτείας τοῦ μακαρίου Ιωάννου Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου», PG Migne 47,72. Βλέπε καί Σωζωμενοῦ Ἐκκλησιαστική Ἱστορία Η' 21-5-8.

⁹ Απολυτίκιον τής ἑορτῆς τῶν Αγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, Μηναιὸν Ἰανουρίου, 30ῆ.

ἀποκατάσταση καί διατήρηση τῆς ἐνότητας τοῦ ποιμνίου, ὅταν «στάσις γέγονε παρά τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν» γιά τό ποιός ἀπό τούς τρεῖς Μεγάλους Πατέρες ἦταν ἀνώτερος στήν πνευματικότητα, τήν ἀγιότητα καί τή θεολογία, πράγμα πού εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα «διαιρεθῆναι τά πλήθη καί τούς μέν Ἰωαννίτας λέγεσθαι, τούς δέ Βασιλείτας, Γρηγορίτας δέ τούς λοιπούς»¹⁰.

Ἡ ἐνότητα εἶναι πάντα μιά προτεραιότητα γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, κάτι τό ὁποῖο γνώριζαν καλῶς οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες. Γι' αὐτό, ἂν μελετήσουμε ἐπισταμένως τή ζωή τους, θά διαπιστώσουμε ὅτι πολλές φορές ἐφάρμοσαν ἐκκλησιαστική οἰκονομία, προκειμένου νά μή διχάσουν τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Καί ἡ διδασκαλία τους ἐν πολλοῖς εἶναι μιά κατάθεση τῆς ἀληθείας καί μιά μαρτυρία γιά τήν ἐνότητα τοῦ κόσμου μέ τό Θεό καί τήν Ἐκκλησία Του. Ἡ ἐνότητα γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας δέν ἀποτελεῖ μιά φιλοσοφική προσέγγιση τῆς ζωῆς καί τοῦ βιώματός της ἀλλά μιά ὑψιστη θεολογική καί ἐκκλησιολογική ἐπιταγή, τήν ὁποία ἤδη ἀπό τά ἀποστολικά χρόνια μέχρι καί τά μετέπειτα χρόνια τῶν Πατέρων θέτει ἡ Ἐκκλησία ὡς στόχο τῆς ποιμαντικῆς της διακονίας ἀλλά καί τῆς θεολογίας της.

Δέν εἶναι τυχαῖο ἄλλωστε τό ὅτι ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ γιά τή «διακονία τῆς καταλλαγῆς», μιά διακονία πού παραπέμπει ἀκριβῶς στήν ἐνότητα τῆς κοινωνίας, τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά καί ὅλης τῆς κτιστῆς δημιουργίας. Αὐτός εἶναι ὑπέρτατος στόχος τῆς θείας οἰκονομίας κατά τόν Παῦλο¹¹, κυρίως ὅμως ἀποτελεῖ βασική ἐπιταγή τοῦ Χριστοῦ πρὸς ὅλους ἐμᾶς, πού ἀποτυπώνεται στή φράση: «ἵνα πάντες ἕν ὧσιν»¹². Συνεπῶς, ἡ ἐνότητα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας δέν εἶναι μιά πρόσφατη ἀνακάλυψη ἢ μιά ἀρχή πού ἔχει διαμορφωθεῖ τά τελευταῖα χρόνια μέ τούς θεολογικούς διαλόγους καί τήν οἰκουμενική κίνηση, ὅπως τόσο ἐπιπόλαια ὑποστηρίζουν κάποιοι, ἀλλά ἀποτελεῖ βαθύτατο ἐκκλησιαστικό καί θεολογικό ζητούμενο, πού ἀφορᾷ πρωταρχικά τό «εἶναι» καί τήν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας. Δέν πρόκειται γιά κάτι ἀμφιλεγόμενο ἢ ἀμφισβητήσιμο ἀλλά γιά ἕνα δεσμευτικό ἀξίωμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐξάλλου, γι' αὐτό τό σκοπό τῆς ἐνότητας ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀκολουθώντας τά λειτουργικά κείμενα τοῦ Χρυσοστόμου καί τοῦ Βασιλείου, προσεύχεται διηνεκῶς «ὑπέρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», προσβλέπουσα στή σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου¹³.

¹⁰ Συναξάριον τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, Μηναιῶν Ἰανουαρίου 30ῆ.

¹¹ Πρβλ. Ἐφ. 1, 10 Κολ. 3, 11 κ.ἄλ.

¹² Ἰωάν. 17, 20-21.

Ἐπειδή ἀκριβῶς ἡ ἐνότητα δέν εἶναι ἓνα ἐπιλεγόμενο γιά μᾶς τούς Ὁρθόδοξους, ἀλλά ἐκφράζει τήν ὄντολογία τῆς Ἐκκλησίας, ἐπέλεξα νά ἀναφερθῶ σήμερα στούς Τρεῖς Ἱεράρχες καί στό μέγιστο ἱστορικό γεγονός τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, πού δέν εἶναι ἓνα ἀπλό, ἐπιφανειακό καί κοσμικό συμβάν ἀλλά μία ἀκόμη ἀποκάλυψη τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο καί τήν Ἐκκλησία Του καί, βεβαίως, δέν ἀποτελεῖ τό γεγονός τῆς Συνόδου κάτι ξένο πρὸς τή θεολογική διδασκαλία τῶν Τριῶν Ἁγίων Πατέρων. Τό ἥθος τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι αὐτό πού κρίνει καί παράλληλα ἐπιστηρίζει ὅλους ἐμᾶς, πού καλούμεθα νά ἀξιολογήσουμε τό μέγα τοῦτο γεγονός τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, τήν ὁποία ἄλλοι ἀποδέχονται ὡς Ὁρθόδοξοι ἐμπνεόμενοι ἀπό τό πνεῦμα τῶν Πατέρων, ἐνῶ ἄλλοι, εὐτυχῶς ἐλάχιστοι, ἐπικρίνουν καί ἀπορρίπτουν, διασπώντας τήν ἐνότητα καί ἐνσπείροντες ζιζάνια στό λαό τοῦ Θεοῦ. Κάποιοι ἀκόμη πιό «προοδευτικοί» ἔσπευσαν νά τήν ἀπορρίψουν, πρὶν ἀκόμη πραγματοποιηθεῖ, γιά νά ἀποδείξουν ἔτσι μέ τίς πράξεις τους ὅτι κατά βάθος δέν πιστεύουν καθόλου στό Πανάγιο Πνεῦμα, τό ὁποῖο «ὄλον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας»¹⁴. Γιατί δέν εἶναι δυνατόν νά πιστεύουμε ὅτι κάθε Σύνοδος στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία συγκαλεῖται ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ἀλλά τήν ἴδια στιγμή, πρὶν ἀκόμη συγκληθεῖ ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος, κάποιοι, ὑποκαθιστώντας τό Ἅγιο Πνεῦμα, νά ἀπορρίπτουν α ῤιοι τᾶ ἀποτελέσματά της. Ἀλλά κι αὐτό δέν πρέπει νά μᾶς ἐκπλήσσει. Πάντοτε ὑπῆρχαν καί οἱ ἐντός τῆς Ἐκκλησίας Ὁρθόδοξοι, τῶν ὁποίων ἡ δράση ἦταν κατά τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ ὑγιοῦς ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος. Ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐπίσκοποι συνεργάστηκαν μέ τούς αἵρετικούς καί κάποτε πρωτοστάτησαν, γιά νά ἐξοριστεῖ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καί νά ἐκθρονιστεῖ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Ἄς μὴν ξεχνοῦμε, ἐπίσης, ὅτι ἡ ζωή καί οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ ἐκνεύριζαν καί ἐξόργιζαν τούς Γραμματεῖς καί τούς Φαρισαίους, ἀλλά ἀνέπαυαν καί ἔσωζαν «τούς κοπιῶντας καί πεφορτισμένους». Τό ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καί μέ τήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο. Κάποιοι συγχίζονται καί ἐκνευρίζονται, γιατί βλέπουν ὅτι δέν ἐκπληρώθηκαν οἱ προφητεῖες τους περὶ ὑποταγῆς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στόν Πάπα μετά τή Μεγάλη

¹³ Βασιλειάδη Πέτρου, «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες καί ἡ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Θεολογίας κατά τή μετανεωτερικότητα», Πανηγυρικός Λόγος πού ἐκφωνήθηκε στίς 28 Ἰανουαρίου 2005, Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2005, σελ. 14.

¹⁴ Στιχηρό Ἰδιόμελο τοῦ Ἑσπερινοῦ Πεντηκοστῆς.

Σύνοδο τῆς Κρήτης, ἐνῶ κάποιοι ἄλλοι αἰσθάνονται τή χάρη καί τήν ὁμορφιά πού βγῆκε ἀπό αὐτή τή Σύνοδο.

Οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες ἦταν ἄνθρωποι βιωμάτων καί ἐμπειριῶν. Ἀγωνίσθηκαν σέ ὅλη τους τή ζωή γιά τήν πίστη καί τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Κατέστησαν ἁγιοπνευματικά πρόσωπα, χαριτωμένες μορφές, πολύσοφοι ἄνδρες, εἰλικρινεῖς καί ἀληθινοί. Δέν ἔπαυσαν ποτέ νά ἀγωνίζονται, νά ἀσκοῦνται, νά καλλιεργοῦνται καί νά προσεύχονται. Ὁ λόγος τους εἶναι γνήσιος, διαχρονικός, ἀκέραιος, δυνατός, πειστικός, ἐνισχυτικός, παραμυθητικός καί κυρίως ἐνωτικός¹⁵. Ἀκολούθησαν σέ ὅλη τους τή ζωή τή φωνή τῆς Ἐκκλησίας καί ποτέ δέν ἀπαίτησαν ἡ Ἐκκλησία νά ἀκολουθήσει αὐτούς. Γι' αὐτό μέ ταπείνωση δέχθηκαν νά χάσουν τούς θρόνους τους καί νά ἀποχωρήσουν, νά ἐξοριστοῦν, νά γνωρίσουν μαρτύρια καί κακουχίες, ἀλλά ποτέ δέν συνθηκολόγησαν καί δέν μπῆκαν στή διαδικασία νά ἐναντιωθοῦν στήν ἴδια τήν Ἐκκλησία ἢ νά διασπάσουν τό σῶμα της με κινήσεις ἀποτειχίσεως.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὅταν ἀντιμέτωπος ἐνδοεκκλησιαστικά προβλήματα καί ἐνῶ εἶχε τήν ὑποστήριξη τοῦ φίλου του Πάπα Ρώμης Ἰννοκεντίου, τοῦ ζήτησε μέ ἐπιστολή του, ἡ ὁποία σώζεται στήν Ἑλληνική Πατρολογία, νά μήν ἐπέμβει προσωπικῶς, ἀλλά νά ἐπιδείξει «φροντίδα καί σπουδήν», ὥστε νά συγκληθεῖ Σύνοδος καί μάλιστα Οἰκουμενική, κάτι τό ὁποῖο προσπάθησε ὁ Ἰννοκέντιος νά ἐπιτύχει, χωρίς τελικῶς νά τό καταφέρει. Στήν ἐπιστολή αὐτή τοῦ ἁγίου Ἰωάννου διασώζεται τό ἦθος του. Προτίμησε νά θυσιαστεῖ ὁ ἴδιος, παρά νά ἐπιτρέψει στόν Πάπα Ρώμης νά ἐπέμβει σέ προσωπικό ἐπίπεδο, παρότι τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐπεμβάσεώς του θά ἦταν σίγουρα θετικό. Ὅμως ὁ Χρυσόστομος δέν πίστευε στόν ρόλο τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης, ὡς συντονιστοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἔχοντος παγκόσμια ἐξουσία, ὅπως δέν πίστευε καί στήν ἄποψη ὅτι ἡ ἀλήθεια μπορεῖ νά διασφαλιστεῖ ἀπό μεμονωμένα πρόσωπα, ἀλλά τόνιζε τήν ἀξία τοῦ Συνοδικοῦ συστήματος καί τῆς Συνόδου, ὡς τῆς μόνης πού εἶχε τή δυνατότητα νά διασφαλίσει τήν Ὁρθόδοξη φωνή τῆς Ἐκκλησίας, κάτι πού κάποιοι σήμερα - δυστυχῶς- δέν μποροῦν νά ἀποδεχθοῦν. Αὐτό φαίνεται καί ἀπό τό γράμμα του πρὸς τόν Ἰννοκέντιο, στόν ὁποῖο μεταξύ ἄλλων γράφει: «Ἀλλά τί κατά τῶν τοιούτων νῦν ἐν τῷ παρόντι ποιήσωμεν; Ἀναγκαία ἐστὶ διάγνωσις συνοδική, ἣν καί πάλαι ἔφημεν

¹⁵ Μωυσέως Μοναχοῦ Ἀγιορείτου, «Σύγχρονα Ποιμαντικά Βήματα», Ἐκδόσεις Φάρος Ὁρθοδοξίας, Μεσολόγγιον 2012, σελ. 141.

συναθροιστέαν, μόνη γάρ ἐστὶν ἣτις δύναται τὰς κινήσεις τῶν τοιούτων καταστεῖλαι καταιγίδων... Πάντα ὅσα οὖν τῷ φθόνῳ τοῦ διαβόλου πρὸς τὴν τῶν πιστῶν δοκιμασίαν τετάρακται, πραῦνθήσεται... Καὶ γὰρ ἡμεῖς πολλά σκεπτόμεθα ὄν τρόπον ἡ σύνοδος οἰκουμενικὴ συναχθεῖη, ὅπως τῇ βουλήσει τοῦ Θεοῦ αἱ ταραχώδεις κινήσεις παύσωνται»¹⁶. Μὲ τούτους λόγους αὐτούς ὁ ἱερός πατήρ τονίζει ὅτι ἔμεῖς πολλά σκεπτόμαστε καὶ πολλά λέμε, ἀλλὰ ἡ Σύνοδος μπορεῖ νὰ ἐκφράσει μὲ περισσότερη ἀσφάλεια τὴ βούληση τοῦ Θεοῦ. Εἶναι καλύτερα νὰ ἐμπιστευόμαστε τὴ γνώμη τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία θὰ ἀποφασίσαι συνοδικῶς καὶ θὰ κρίνει τίς θέσεις καὶ τίς ἀπόψεις μας, παρά νὰ ἐμπιστευόμαστε τὴ δική μας γνώμη ἢ τὴ γνώμη μεμονωμένων προσώπων.

Ἄς μὴ διαφεύγει, ὅμως, τῆς προσοχῆς μας ὅτι στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας κάποιες Σύνοδοι - ἐλάχιστες φυσικὰ - χαρακτηρίστηκαν ὡς ληστρικές. Ὡστόσο, αὐτὸ δὲν ἔγινε ἀπὸ ὁμάδες ἢ μεμονωμένα πρόσωπα ἀλλὰ πάλι ἀπὸ Σύνοδο, καθὼς στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἡ Σύνοδος θὰ χαρακτηρίζεται καὶ θὰ ἀξιολογεῖ τελικῶς μιὰ ἄλλη Σύνοδο, ἀκόμη κι ἂν πρόκειται γιὰ Οἰκουμενικὴ.

Ἀξίζει ἐν προκειμένῳ νὰ ἀναφερθεῖ μιὰ λεπτομέρεια. Ἐννοῶ τὴν προσφώνηση τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς τὸν τότε Πάπα Ρώμης Ἰννοκέντιο. Σημειώνει στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιστολῆς του χαρακτηριστικὰ ὁ ἅγιος: «Τῷ δεσπότη μου, τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ Ἐπισκόπῳ Ἰννοκεντίῳ, Ἰωάννης ἐν Κυρίῳ χαίρειν»¹⁷. Βεβαίως σήμερα, δηλαδή μετὰ τὸ σχίσμα, δὲν μποροῦμε νὰ ἀπευθυνθοῦμε στὸν Πάπα Ρώμης μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ἀλλὰ προσωπικῶς θὰ μὲ ἀνέπαυε πάρα πολὺ, ἂν οἱ Ἐπίσκοποι ὅλης τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀκολουθοῦσαν αὐτὸ τὸ μοναδικὸ ἦθος τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἀπευθύνονταν ἔτσι πρὸς τὸν Πρῶτο τῆς Ὁρθοδοξίας, πού, ὅπως γνωρίζουμε, εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς μας Πατριάρχης: «Τῷ δεσπότη μου, τῷ Οἰκουμενικῷ μου Πατριάρχῃ Βαρθολομαίῳ».

Ὁ ἴδιος ἱερός πατήρ ἐτόνιζε μὲ ἀπόλυτη σιγουριά σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς διδασκαλίας του ὅτι οὔτε τὸ αἷμα τοῦ μαρτυρίου μπορεῖ νὰ ἐξαλείψει τὴν ἁμαρτία τοῦ σχίσματος καὶ τοῦ διχασμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Σημειώνει χαρακτηριστικὰ: «οὐδέ τοῦ μαρτυρίου τὸ αἷμα ταύτην τὴν ἁμαρτίαν δύναται ἐξαλείφειν»¹⁸. Σχετικῶς δὲ μὲ ὅλους

¹⁶ Ἐπιστολὴ Ἰννοκεντίου Ἐπισκόπου Ρώμης, «Πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ παντὶ τῷ λαῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίας...», PG Migne 52, 538.

¹⁷ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, «Ἐπιστολὴ Ἰννοκεντίῳ Ἐπισκόπῳ Ρώμης», PG Migne 52, 529.

¹⁸ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, «Ὁμιλία πρὸς Ἐφεσίους 12», PG Migne 62, 85.

αυτούς πού υπεραμύνονται για τή σωτηρία τῆς Ἐκκλησίας καί θεωροῦν τούς ἑαυτούς τους σωτῆρες καί προστάτες της πρέπει νά τονίσουμε διά τοῦ στόματός του ὅτι ἡ Ἐκκλησία σ ὠ ζ ε ι καί δέν σώζεται ὑπό οὐδενός. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι σῶμα Χριστοῦ πού σκοπό ἔχει τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι δέν μποροῦν νά ἀφανίσουν τήν Ἐκκλησία οὔτε νά τήν καταποντίσουν. Θά μᾶς πεῖ ὁ Ἱερός πατήρ: Ἄρχοντες θρησκευτικοί, ἄλλοτε καί τώρα, φορεῖς κοσμικῆς ἐξουσίας, αἵρετικοί, ἀκόμη καί οἱ ἴδιοι οἱ δαίμονες «ἐπολέμησαν τήν Ἐκκλησίαν», ἡ ὁποία ὅμως ὄχι μόνο δέν νικήθηκε ἀλλ' «αὕτη, πολεμουμένη νικᾷ, ἐπιβουλευομένη περιγίνεται, ὑβριζομένη, λαμπρότερα καθίσταται, δέχεται τραύματα, καί οὐ καταπίπτει ὑπό τῶν ἐλκῶν, κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται, πυκτεύει, ἀλλ' οὐ νικᾶται»¹⁹.

Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἔχοντας προσωπική ἐμπειρία τοῦ μίσους καί τῆς κακίας αὐτῶν πού νομίζουν ὅτι κατέχουν τήν ἀλήθεια, διεπίστωσε ὅτι στό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μή ὄφελε, θά συναντήσουμε τούς «ὑπέρ-ορθοδόξους», οἱ ὁποιοί, χάριν τῆς Ὁρθοδοξίας, ὑποστηρίζουν κακοδοξίες καί δημιουργοῦν μερισμούς καί σχίσματα διαμοιράζοντας τό Χριστό. Καί αὐτό τό κάνουν οἱ πολύ φιλόθεοι καί φιλόχριστοι, οἱ ὁποιοί ὑποτίθεται ὅτι μιλοῦν ἐξ ὀνόματος τῆς ἀληθείας, ἀλλά λένε ψέματα, καί ἐξ ὀνόματος τῆς ἀγάπης, ἀλλά στήν πραγματικότητα σπέρνουν μῖσος, ὅποτε διαπιστώνεται ὅτι ἐπιτελεῖται μέγιστο κακό στήν Ἐκκλησία ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ. Τονίζει μέ τό δυνατό θεολογικό του λόγο ὁ μέγας αὐτός πατήρ τῆς Ἐκκλησίας μας: «Διειλόμεθα τόν Χριστόν οἱ λίαν φιλόθεοι καί φιλόχριστοι καί ὑπέρ τῆς ἀληθείας ἀλλήλων κατεψευσάμεθα καί διά τήν ἀγάπην μῖσος ἐμελετήσαμεν»²⁰.

Ἡ Ἐκκλησία, κατά τή διδασκαλία τοῦ μεγάλου θεολόγου ἀγίου Γρηγορίου, ἐκπληρώνει τήν ἀποστολή της, πού εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά αὐτό δέν τό ἐπιτυγχάνει μέ αὐτά πού κάνει ἢ μέ αὐτά πού λέγει, ἀλλά μέ αὐτό πού εἶναι. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι κοινωνία προσώπων ἐνωμένων μέ τό Θεό ἢ, διαφορετικά, κοινωνία ἐνωμένων προσώπων στό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Αὕτη ἡ ἐνότητα συνιστᾷ τήν ταυτότητα καί τήν αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας καί δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά ἡ προσδοκώμενη Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

¹⁹ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, «Ὁμιλία, Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἐξω εὐρεθείς Εὐτρόπιος...», PG Migne 52, 397-8.

²⁰ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, «Λόγος Στ' Εἰρηνικός Α' Ἐπί τῇ ἐνώσει τῶν μοναζόντων, μετὰ τήν σιωπὴν...», PG Migne 35, 725.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀπό τήν πλευρά του, ἀγωνιζόμενος γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, δέν ἐδίσταζε νά ἀποκαλεῖ τίς αἰρετικές καί σχισματικές ομάδες τῆς ἐποχῆς του ὡς «ἐκκλησίες», γιά τό διαχωρισμό τῶν ὁποίων προέτρεπε τούς πιστούς πρὸς ἔνωση. Ἀπευθυνόταν κυρίως σ' αὐτούς πού εἶχαν διαφορετική στάση ἀπέναντι στοῦ Σύμβολο τῆς Νικαίας καί στή θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδή εἶχαν δογματικές ἀποκλίσεις ἀπό τήν Ὁρθόδοξη πίστη. Γι' αὐτούς λοιπόν τούς ὁποίους κάποιοι σήμερα θά ἤθελαν νά ἀφανίσουν (ἐάν ἦταν δυνατόν) λόγω τῆς πλάνης τους, ὁ Μέγας Βασίλειος ἔλεγε τά ἑξῆς: «οἶμαι προσήκειν μίαν ταύτην εἶναι σπουδὴν τοῖς γνησίως καί ἀληθινῶς δουλεύουσι τῷ Κυρίῳ: τό ἐπαναγαγεῖν πρὸς ἔνωσιν τὰς Ἐκκλησίας τὰς πολυμερῶς καί πολυτρόπως ἀπ' ἀλλήλων διατμηθείσας»²¹. Νά ἐπιδείξουμε σπουδὴ γιά τήν ἔνωση τῶν πολυμερῶς καί πολυτρόπως διατμηθεισῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶναι ἄραγε πολλές οἱ Ἐκκλησίες ἢ μήπως ὁ Μέγας Βασίλειος ἦταν κι αὐτός οἰκουμενιστής καί προδότης τῆς πίστεως, ὅπως ἀναίσχυντα κάποιοι ἀποκαλοῦν τόν Πατριάρχη καί ὅλους αὐτούς τούς ἀγαπητούς ἀδελφούς πού ἀγωνίζονται ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ἐνότητα καί τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων;

Δέν θεωρῶ ὅτι χρειάζεται νά ἐπεκταθῶ περισσότερο. Διαπιστώνω ὅμως, ὅπως καί ἐσεῖς, ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τήν ἀλήθεια τῆς πίστεως γιά τούς Πατέρες καί Ἁγίους Τρεῖς Ἱεράρχες ἦταν θυσία καί τρόπος ζωῆς, τόν ὁποῖο βίωσαν γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας μέ πολλή ἀγάπη. Γιά κάποιους ἄλλους, ὅμως, ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως δέν εἶναι τό ζητούμενο, ἀλλά γίνεται ἐπιχείρημα, πρᾶγμα πού ὅταν συμβαίνει, ἔχουμε ἐκκλησιαστικὴ διαστροφή. Ἡ ἀγάπη γιά τήν ἀλήθεια τῆς πίστεως δέν πρέπει νά μᾶς ὀδηγεῖ σέ ἄκρατο φανατισμό, μανιώδη μισαλλοδοξία καί, ἐπιτέλους, κανένας ἀγώνας πού γίνεται ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καί τῶν δογμάτων δέν πρέπει νά κατανατᾷ μισανθρωπία. Εἶναι χαρακτηριστικὴ καί ἀπολύτως ἀληθινὴ ἡ διαπίστωση τῆς Εἰσηγητικῆς Ἐκθέσεως τῶν Ἁγιορειτῶν πατέρων ἐπὶ τῶν τελικῶν κειμένων τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία σημειώνει: «εἶναι γεγονός ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπισκόπων, ἔστω καί μέ τό σχῆμα τῶν Ἀντιπροσωπειῶν, ἐπῆγαν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον, διὰ νά βεβαιώσουν τήν αὐτοσυνειδησίαν τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καί ὄχι διὰ νά ἐπικροτήσουν κάποια οἰκουμενιστικὴν γραμμὴν»²².

²¹ Μεγάλου Βασιλείου, «Ἐπιστολή 114, Τοῖς ἐν Ταρσῷ περὶ Κυριακόν», P.G. 32, 528.

Ἡ συγκατάβαση, ἡ ἀνοχή, ἡ ὑπομονή, ἡ συνεννόηση, ὁ καλὸς τρόπος καὶ ὁ διάλογος εἶναι προτιμότεροι καὶ συνήθως ἀποτελεσματικότεροι. Ἡ ἐπίδειξη τῶν θεολογικῶν μας γνώσεων καὶ ἡ ἐπιμονή μας γιὰ προσωπικὴ ἀυθεντία δέν διορθώνει καὶ δέν οἰκοδομεῖ. Ἡ ἀλήθεια ποτέ δέν πρέπει νά γίνεται ἐγωιστικὴ πανοπλία οὔτε θά πρέπει νά χρησιμοποιεῖται γιὰ νά γκρεμίζει, ἀλλὰ γιὰ νά κτίζει. Ὅχι γιὰ νά διαιρεῖ, ἀλλὰ γιὰ νά ἐνώνει. Ὅχι γιὰ νά θανατώνει, ἀλλὰ γιὰ νά ἀνασταίνει. Ἔτσι χρησιμοποίησαν τὴν ἀλήθεια οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ μέ τὸν Ὁρθόδοξο αὐτὸ τρόπο ὑπεστήριξαν τὰ δόγματα τῆς πίστεώς μας²³.

Ἡ διαστροφή τῆς ἀλήθειας σίγουρα συνιστᾷ βαρύτατο ἀμάρτημα, ἀλλὰ δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε ὅτι, ὅταν τὴν ἀλήθεια τὴ χρησιμοποιοῦμε ὡς προσωπικὴ μας ἰδιοκτησία, ὅπως δηλαδὴ τὴν χρησιμοποίησαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Γραμματεῖς, τότε θά ἰσχύσει καὶ γιὰ μᾶς αὐτὸ πού εἶπε ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς πρὸς αὐτούς: «κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γάρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδέ τούς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν»²⁴. Τὴν ἀλήθεια «κατεῖχαν» οἱ Φαρισαῖοι στὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ χάθηκαν. Τὴν δογματικὴ ἀλήθεια «κατέχουν» σήμερα καὶ οἱ παλαιομερολογίτες, ἀλλὰ εὐρίσκονται ἐκτὸς Ἐκκλησίας. Καὶ εἶναι πραγματικὰ μεγάλος πόνος γιὰ μᾶς πού βλέπουμε τούς ἀδελφούς μας νά νομίζουν ὅτι ἔχουν τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ νά εὐρίσκονται σέ μεγάλη πλάνη. Στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δόγμα καὶ ἦθος συμπορεύονται. Ἀλήθεια καὶ ἀγάπη συνυπάρχουν. Αὐτὸ μᾶς ἐδίδαξαν οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες, τῶν ὁποίων τὴν κοινὴ μνήμη ἐορτάζουμε σήμερα.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἦταν κυρίως μία προσπάθεια ἐνότητας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ κατάθεση τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποία δυστυχῶς διέσπασαν καὶ συνεχίζουν νά διασποῦν αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τούς ἑαυτούς τους φίλους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα τὴν ἀντιμάχονται.

Ἄν οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες ζοῦσαν σήμερα, θά μᾶς ἐξέπλητταν μέ τὴν συμπεριφορὰ τους καὶ μέ τὰ λόγια τους.

Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ.

²² Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις τῆς ἐπὶ τῶν τελικῶν κειμένων τῆς ἐν Κρήτῃ Ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Συνόδου ὀρισθεῖσης Ἱεροκανονικῆς Ἐπιτροπῆς, παρ. Β', σελ. 4.

²³ Μωυσέως Μοναχοῦ Ἀγιορείτου, «Σύγχρονα Ποιμαντικά Βήματα», ὅπ. π., σελ. 145.

²⁴ Ματθ. 23, 13.